

مطالعه عوامل انگیزشی مؤثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان

تربیت‌بدنی

ناصر بای*^۱، حمیدرضا قزلسلقو^۲، زهرا حاجی انزهایی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۸

تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۲/۱۴

ص ص: ۲۲۰-۱۹۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه عوامل انگیزشی مؤثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی بود. پژوهش حاضر، توصیفی- پیمایشی است که به صورت میدانی انجام شده است و جامعه آماری آن شامل کلیه دانشجویان رشته تربیت‌بدنی دانشگاه‌های استان گلستان بود که ۳۸۴ دانشجو به شیوه انتخاب تصادفی خوشه‌ای به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌های پژوهش، از پرسش‌نامه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی بارکر و همکاران (۲۰۱۳) و عوامل انگیزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی گونزالس سانامد و همکاران (۲۰۱۷) استفاده شد. روایی پرسش‌نامه‌ها توسط ۸ نفر از اساتید مدیریت ورزشی تأیید گردید و ضریب پایایی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب $\alpha=0/84$ و $\alpha=0/81$ محاسبه گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در همین راستا، نرم‌افزارهای اسپ‌اس‌اس و پی‌ال‌اس

۱. استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران
nasser_bay@yahoo.com

۲. استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گنبد کاووس، گلستان، ایران
h_ghezel@yahoo.com (نویسنده مسئول)

۳. استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
sara_haji1982@yahoo.com

استفاده گردیدند. نتایج پژوهش نشان داد که وقت گذرانی، تفریح و سرگرمی، تعاملات اجتماعی و استفاده‌های آموزشی چهار عاملی انگیزشی اثرگذار در استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی بودند. اثر دو عامل انگیزشی اشتراک‌گذاری دانش و یادگیری بر استفاده دانشجویان تربیت‌بدنی از شبکه‌های اجتماعی معنی‌دار نبود. با توجه به افزایش تعداد شبکه‌های اجتماعی و همچنین میزان استفاده از آن‌ها در بین دانشجویان، برنامه‌ریزی مناسب برای استفاده از این شبکه‌ها جهت دستیابی به اهداف آموزشی در دانشگاه‌ها پیشنهاد می‌گردد.

واژه های کلیدی: استفاده‌های آموزشی، تفریح و سرگرمی، تعاملات اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، یادگیری.

Study of Motivational Factors Affecting on Use of Social Networking by Physical Education Students

Nasser Bai*¹, Hamidreza Ghezelsofloo², Zahra Haji Anzehaei³

Abstract

The purpose of present research was to study motivational factors affecting on use of social networking by physical education students. The research method is descriptive correlational type and population of present study consisted of all physical education students in the Golestan province, which 384 students were selected as sample size by cluster sampling method. For collecting research data, Barker et al (2013) using of social networks questionnaire, and Gonzalez Sanmamed et al (2017) motivational factors in using social networks questionnaire were used. Validity of the questionnaires was verified by 8 masters of sport management and internal consistency of questionnaires by using Cronbach's alpha was determined respectively 0.84 and 0.81. Descriptive and inferential statistics methods were used for data analysis. In this regard, SPSS and PLS software were used. The results of the study showed that time spent, recreation and entertainment, social interaction and educational usages were four

---

1. Assistant Professor of Physical Education and Sport Sciences Department, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran.

Corresponding Author: nasser_bay@yahoo.com

2. Assistant professor of Physical Education and Sport Sciences Department, Faculty of Gonbad Kavous University, Golestan, Iran.

h_ghezel@yahoo.com

3. Assistant Professor of Physical Education and Sport Sciences Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

sara_haji1982@yahoo.com

motivational factors affecting the use of social networks by physical education students. The effect of two motivational factors of knowledge sharing and learning on the use of social networks by physical education students was not significant. According to the increasing number of social networks and their usage among students, proper planning for using these networks to achieve educational goals at universities is recommended.

Keywords: Educational Usages, Recreation and Entertainment, Social Interaction, Social Networks, Learning.

مقدمه

در چند سال اخیر، رشد سریع استفاده از شبکه‌های مجازی شتاب فزاینده‌ای گرفته است به نحوی که جهان به یک دهکده جهانی^۱ کوچک تبدیل شده و شبکه‌ای وسیع از ارتباطات بین فردی و گروهی در قالب پدیده‌ای اجتناب‌ناپذیر پدیدار گشته است (یپینگ^۲، ۲۰۱۷). دنیای مجازی یا قاره ششم، مکانی است که افراد پنج قاره دیگر ساکن آن بوده و انجام آسان و سریع حجم گسترده‌ای از فعالیت‌های انسانی و متنوع، مهم‌ترین ویژگی این قاره جدید می‌باشد (خلیلی، ۱۳۹۴). از سوی دیگر، ظهور و توسعه چشم‌گیر رسانه‌های الکترونیکی متفاوت در فضای مجازی به ویژه پدیدار گشتن شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر وب همچون فیس‌بوک، توئیتر و اینستاگرام با قابلیت‌های متنوع، به طور گسترده‌ای نوع و کیفیت روابط و نیازهای افراد از گروه‌های مختلف جامعه را تحت تأثیر قرار داده و دگرگونی‌های بنیادی در ساختار ارتباطات انسانی ایجاد نموده است (امامی‌ریزی، ۱۳۹۵). با توجه به استفاده گسترده افراد از شبکه‌های اجتماعی، مطالعه عوامل انگیزشی در استفاده از این شبکه‌ها در گروه‌های مختلف افراد جامعه در چند سال اخیر توجه بسیاری از محققان را به خود جلب نموده است (ال‌هاباش و منگیان^۳، ۲۰۱۷). نتایج بسیاری از تحقیقاتی که به بررسی انگیزش عضویت افراد در شبکه‌های اجتماعی پرداخته‌اند، موید آن است که توانایی این شبکه‌ها در تأمین سطح گسترده‌ای از نیازهای افراد چون نیازهای اطلاعاتی، کنجکاوی، فرصت خودبینی، سرگرمی و تعاملات اجتماعی در مقایسه با پست الکترونیک و وب‌گاه‌های خبری شاهدهی بر ادعای حضور شبکه‌های مجازی در کلیه جوانب زندگی اقشار جامعه می‌باشد (معینی‌کیا، زاهدبلبلان، آریانی و خالق‌خواه، ۱۳۹۴). در این میان، جامعه دانشگاهی از جمله دانشجویان به دلایل مختلف از جمله نیازهای آموزشی و داشتن سواد رسانه‌ای بیشتر جزء گروه‌هایی هستند که بیشترین استفاده از شبکه‌های اجتماعی را تجربه می‌کنند (ایزوماه^۴، ۲۰۱۳)، به شکلی که می‌توان بیان کرد شبکه‌های اجتماعی به بخش مهمی از زندگی دانشجویان تبدیل شده است (چانگ، تیو و حاجیف^۵، ۲۰۱۹ و استاسوپولو، سیاماگکا و کریستودولیدس^۶، ۲۰۱۹). مطالعات انجام شده در حوزه جامعه دانشگاهی و دلایل عضویت دانشجویان در فضاهای مجازی، اشاره به چهار حوزه اصلی تفریح و سرگرمی، کسب دانش، روابط اجتماعی و هویت شخصی افراد دارد (نظری، طاهری،

1. Global Village
2. Yiping
3. Alhabash & Mengyan
4. Ezumah
5. Chang, Tu & Hajiyev
6. Stathopoulou, Siamagka & Christodoulides

بختیار و حسین آبادی، ۱۳۹۶). در این بین، توسعه تعاملات مجازی از طریق کانال فضاهای مجازی فارغ از محدودیت‌های موجود در تعاملات چهره به چهره، به افراد فرصتی فراتر از مکان برقراری ارتباط جهت مرتفع نمودن نیازها و در نهایت برقراری تعاملات اجتماعی فراهم نموده است که این موضوع به انگیزشی توانمند جهت گرایش گروه‌های متفاوتی از افراد جامعه در حضور و استفاده از فضای مجازی مبدل گشته است (صبوری خسروشاهی و آذرگون، ۱۳۹۲). در حقیقت شبکه‌های اجتماعی مجازی به دلیل شباهت با جامعه انسانی به افراد اجازه می‌دهند اطلاعات خود را به اشتراک گذاشته و با تسهیل نمودن عامل ارتباط، استرس‌های ناشی از برقراری ارتباط اولیه را به حداقل می‌رساند (رضوانی و عجم، ۱۳۹۵). همچنین عدم وجود محدودیت معین در ورود افراد به فضاهای مجازی از یک سو و توانایی این فضاها در رفع خواسته‌های متنوع از سوی دیگر، عوامل اصلی استقبال و رشد روزافزون فضاهای مجازی می‌باشد (چوی و چانگ^۱، ۲۰۱۳). در این فضا، بحث هویت در میان قشر دانشجو به خاطر گستره شبکه‌های ارتباطی مجازی و تماس به نسبت وسیع در شبکه‌های مختلف به شدت از مسائل و تنش‌های سنتی و تلاش فضاهای مجازی در تبدیل کردن آن به دنیای مدرن تأثیر می‌پذیرد (صبوری خسروشاهی و آذرگون، ۱۳۹۲).

تارنمای شبکه‌های اجتماعی مجازی به طور بالقوه‌ای در سطح روابط بین فردی و اجتماعی، تغییرات اساسی ایجاد کرده است (معینی کیا و همکاران، ۱۳۹۴)؛ به نحوی که رسانه‌های اجتماعی فیس‌بوک و یوتیوب جزء پربازدیدترین سایت‌های جهان بوده و همچنین بیش از نیمی از ده سایت اول پربازدید در دنیا، از انواع رسانه‌های اجتماعی مجازی می‌باشند (خلیلی، ۱۳۹۴). یکی از مهم‌ترین کارکردهای شبکه‌های اجتماعی، سهولت در خوداظهاری و شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد می‌باشد که در بستر تعاملات اجتماعی شکل می‌گیرد. این امر که در چهارچوب جدیدی از تعاملات انسانی رخ می‌دهد، ضمن تمایز الگوهای رایج در رسانه‌های ارتباط جمعی، عملاً فرصت مناسب جهت تجلی خود و هویت فردی ایجاد می‌نماید (مجتهدزاده، موسوی، شیرازی و محمدی، ۲۰۱۷). به عبارتی محوریت یافتن ارتباطات، از متن خارج شدن مکان‌ها و تجارب روزمره و مرسوم افراد، رواج اشکال ارتباطی غیروابسته به زمان و مکان و انجام هم‌زمان چندین نقش، ضمن فراهم نمودن فضایی امن و مستعد در بیان نظرات افراد، در هویت فرد نیز تغییر ایجاد می‌نماید (صبوری خسروشاهی و آذرگون، ۱۳۹۲).

در دسترس بودن، کاربردی بودن، تنوع و مفرح بودن شبکه‌های اجتماعی موجب افزایش استفاده از این شبکه‌ها در محیط‌های مختلف از جمله محیط‌های آموزشی شده است (گافنی و دری^۱، ۲۰۱۲). یکی از مهم‌ترین فواید این شبکه‌ها در محیط‌های آموزشی، ایجاد فرصت‌های بی‌نظیر برای هدایت یادگیری در بستر الکترونیکی می‌باشد. از جمله برجسته‌ترین مزایای یادگیری مجازی کنترل فراگیران روی محتوا، تنظیم یادگیری و امکان انتخاب سبک‌های مفید و متفاوت یادگیری از طریق ارائه ابزار و تسهیلات آموزشی متنوع می‌باشد (مجتهدزاده و همکاران، ۲۰۱۷). نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در امر آموزش غیرقابل انکار بوده و بخشی از استفاده آن مربوط به تسهیل تعلیم و تربیت و ایجاد حوزه‌های تحقیقاتی برای کسب اطلاعات جامع از سوی دانشجویان می‌باشد (امام‌ریزی، ۱۳۹۵). امروزه سپری کردن بازه زمانی زیادی از شبانه‌روز در این فضاها، کلیه زوایای زندگی علمی و آموزشی دانشجویان را دربرگرفته به نحوی که بر میزان مطالعه، عملکرد و موفقیت‌های تحصیلی دانشجویان اثرگذار بوده است (معینی‌کیا و همکاران، ۱۳۹۴). شبکه‌های اجتماعی با توجه به ویژگی‌ها و قابلیت‌های اشتراک دانش و اطلاعات، تعاملی بودن و بازخورد سریع تأثیرات عمیقی بر کاربران خود در نظام آموزشی می‌گذارند (شارما، جوشی و شارما^۲، ۲۰۱۶). همچنین این شبکه‌ها با قابلیت‌های مختلف خود ضمن تنوع در شیوه‌های یادگیری و ایجاد انگیزش بیشتر در دانشجویان، موجب افزایش یادگیری تیمی در بین آن‌ها شده‌اند (کارپینسکی، کریشنر، اوزر، ملوتو و اوچو^۳، ۲۰۱۳). علی‌رغم این‌که سهم تحصیلات وب محور در کشورهای اروپایی ۶۰/۸ درصد و آمریکا ۲۱/۵ درصد بوده است، کشور ایران تنها با ۰/۱ درصد پیشرفت ناچیزی در این زمینه داشته است (پاک‌سرشت، خلیلی ثابت، واحدی و منفرد، ۱۳۹۵). از سوی دیگر، به کارگیری شبکه‌های اجتماعی مجازی در آموزش عالی، با ادغام ابزارها و سرویس‌های متنوعی از این شبکه‌ها در سیستم یادگیری الکترونیکی در دانشگاه‌ها بستر ساز برقراری ارتباطات گسترده و ایجاد جامعه مجازی علمی بوده تا جایی که با افزایش استقبال از این پدیده، شبکه‌های مجازی در قالب یک استراتژی برد-برد، به عنوان ابزاری توانمند جهت برقراری ارتباط مثبت دانشجویان و عاملی برای یادگیری موفق و موثر بدل گشته‌اند (معینی‌کیا و همکاران، ۱۳۹۴)؛ به عبارتی برقراری تعامل با استاد و همکلاسی‌ها به عنوان یکی از شاخصه‌های اصلی یادگیری الکترونیکی، به طرز شایسته‌ای در این فضا میسر می‌گردد (مجتهدزاده و همکاران، ۲۰۱۷). با این وجود، بسیاری از محققان

1. Gafni & Deri
2. Sharma, Joshi & Sharma
3. Karpinski, Kirschner, Ozer, Mellott & Ochwo

بر این باور هستند که نبود قوانین مشخص در استفاده از این شبکه‌ها موجب شده است تا با گذشت زمان انگیزه‌های غیرآموزشی بر انگیزه‌های آموزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان غالب شده که این امر چالش‌هایی را برای افراد درگیر مانند دانشجویان و اساتید ایجاد نموده است (آپیا،^۱ ۲۰۱۶). نتایج برخی تحقیقات انجام شده در این خصوص نیز نشان دهنده اثر منفی استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان هستند (لائو^۲، ۲۰۱۷ و گیونچیکلیا، زنی، گابی، بیگنوتی و بایسن^۳، ۲۰۱۸).

تحقیقات بسیاری در خصوص علل، انگیزه‌ها و پیامدهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های آموزشی انجام شده است. کیا و نوری مرادآبادی (۱۳۹۱) در پژوهشی انگیزه دانشجویان ایرانی در استفاده از شبکه اجتماعی فیسبوک را مورد بررسی قرار داده و دریافتند که تسهیم دانش، آزادی جریان ارتباطات، کنترل اطلاعات و تفریح و سرگرمی از جمله مهم‌ترین عوامل انگیزشی در استفاده از این شبکه اجتماعی بین دانشجویان مورد نظر بوده است. کومار^۴ (۲۰۱۳) با انجام تحقیقی بر روی دانشجویان هندی دریافت که مهم‌ترین انگیزه این دانشجویان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی به ترتیب شامل تفریح و سرگرمی، چت کردن، آشنایی با افراد جدید، تسهیم دانش، اشتراک گذاری ویدئو و عکس، جستجوی اطلاعات و تبادل اطاعات با همکلاسی‌ها می‌باشد. ال منایس^۵ (۲۰۱۵) در پژوهشی بر روی دانشجویان کویتی به این نتیجه رسید که تفریح و سرگرمی، جستجوی اطلاعات و استفاده‌های شخصی سه عاملی انگیزشی مهم در استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان است. نتایج تحقیقات گونزالس سانمامد، مونوز کاریل و دی ساتوماپور^۶ (۲۰۱۷) در خصوص انگیزه‌های دانش‌آموزان اسپانیایی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی نشان داد که دانش‌آموزان با انگیزه‌هایی از قبیل اشتراک‌گذاری دانش، تفریح و سرگرمی، وقت‌گذرانی، تعاملات اجتماعی، استفاده‌های آموزشی، یادگیری و خودبینی بیشترین گروه استفاده کننده از فضاهای مجازی می‌باشند. بدری، ال نعیمی، گانگ و ال راشدی^۷ (۲۰۱۷) در پژوهشی بر روی ۳۴۸۹۶ دانش‌آموز اماراتی به این نتیجه دست یافتند که

1. Appiah
2. Lau
3. Giunchiglia, Zeni, Gobbi, Bignotti & Bison
4. Kumar
5. Al-Menayes
6. González Sanmamed, Muñoz Carril & De Sotomayor
7. Badri, Al Nuaimi, Guang & Al Rashedi

مهم‌ترین علل استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط نمونه تحقیق شامل تعاملات اجتماعی با دوستان و دیگران، اشتراک گذاری عکس، ویدئو و موزیک و یافتن دوستان جدید می‌باشد. ال‌یافی، ال‌مسری و تی‌سای^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی اثر استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان قطری را مورد بررسی قرار دادند. در این تحقیق دانشجویان براساس میزان استفاده شبکه‌های اجتماعی به سه گروه استفاده کنندگان با میزان کم، مناسب و بیش از حد تقسیم شدند. نتایج نشان داد که تنها در گروه استفاده کنندگان با میزان مناسب بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بین استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه منفی و معنی‌داری مشاهده شد. همچنین مهم‌ترین عوامل انگیزشی این دانشجویان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی شامل استفاده‌های آموزشی، اشتراک گذاری دانش، وقت‌گذرانی و تفریح و سرگرمی بود. گورایا، المرامی، ال‌قهتانی، گورایا، منال و بلال^۲ (۲۰۱۸) با انجام تحقیقی بر روی ۱۳۱۲ نفر از دانشجویان پزشکی عربستانی و کویتی به نتایج جالبی دست یافتند. نتایج این پژوهش نشان داد که ۱۱۸۱ نفر از ۱۳۱۲ نفر نمونه تحقیق از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. شبکه اجتماعی فیسبوک دارای بیشترین کاربر در بین شبکه‌های مورد استفاده دانشجویان بود (۵۲ درصد). استفاده‌های آموزشی و تسهیم دانش مهم‌ترین دلیل استفاده از این شبکه‌ها در بین نمونه تحقیق بوده است. اسیدو و بادو^۳ (۲۰۱۸) عوامل انگیزشی مؤثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانشجویان غنایی را مورد بررسی قرار داده و دریافتند که مهم‌ترین عوامل انگیزشی مؤثر به ترتیب شامل چت کردن، جستجوی اطلاعات، تفریح و سرگرمی، استفاده‌های آموزشی و وقت‌گذرانی می‌باشد. آگور و باشاک^۴ (۲۰۱۸) در تحقیقی بر روی دانشجویان دانشگاه‌های مختلف ترکیه به این نتیجه رسیدند که اسنپ‌چت پرکاربردترین شبکه اجتماعی در بین این دانشجویان بوده و مهم‌ترین عوامل انگیزشی مؤثر در استفاده از این شبکه‌ها توسط نمونه تحقیق شامل وقت‌گذرانی، تفریح و سرگرمی، استفاده آسان، ارتباط با دیگران، تعامل با دیگران، یادگیری چیزهای جدید و رهایی از فشار زندگی می‌باشد. ناگاتی و والر^۵ (۲۰۲۰) در پژوهشی بر روی مشتریان استرالیایی دریافتند که مهم‌ترین انگیزه‌های این مشتریان برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی شامل انگیزه اطلاعاتی، سرگرمی، روابط اجتماعی و حمایت عاطفی

1. Al-Yafi, El-Masri & Tsai

2. Guraya, Almaramy, Al-Qahtani, Guraya, Manal & Bilal

3. Asiedu & Badu

4. Uğur & Başak

5. Noguti & Waller

است. اوکسا، ساری، کاکینن و اوکسانن^۱ (۲۰۲۱) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که برقراری ارتباط، تبادل اطلاعات، شبکه سازی و تولید محتوا مهم‌ترین انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط کارمندان فنلاندی هستند.

در چند سال اخیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های دانشگاهی به شدت در حال افزایش بوده است (رانگینوالا و توبین^۲، ۲۰۱۸) و دانشگاه‌های ایران نیز از این امر مستثنی نیستند. تحقیقات بسیاری در داخل و خارج از کشور در خصوص علل و انگیزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان رشته‌های مختلف مانند پزشکی (گورایا و همکاران، ۲۰۱۸)، مدیریت و حسابداری (صلواتیان و دولت‌خواه، ۱۳۹۶) و مطالعات رسانه‌ای (المنایس، ۲۰۱۵) انجام شده است که این امر نشان دهنده اهمیت شبکه‌های اجتماعی در بهبود فرایند آموزش و توسعه این رشته‌ها می‌باشد، اما با این وجود تحقیقی در خصوص علل و انگیزه استفاده دانشجویان تربیت‌بدنی از این شبکه‌ها در داخل و خارج از کشور انجام نشده است که این خلأ علمی بخشی از ضرورت انجام پژوهش حاضر را آشکار می‌سازد. از سوی دیگر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی در رشته تربیت‌بدنی که دارای دروس عملی و نظری بسیاری می‌باشد می‌تواند فرصت‌های یادگیری متنوع و بیشتری را برای دانشجویان این رشته تحصیلی فراهم نماید و ضمن افزایش کارکردهای مثبت، کارکردهای منفی استفاده از این ابزار اطلاعاتی نوین را در بین دانشجویان تربیت‌بدنی به حداقل کاهش دهد. همچنین انجام مطالعات جامع و متعدد در این خصوص می‌تواند به تدوین الگوی صحیح استفاده از شبکه‌ها در میان دانشجویان تربیت‌بدنی منتهی گردد. لذا با توجه به موارد ذکر شده، هدف اصلی این پژوهش، مطالعه عوامل انگیزشی موثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، توصیفی-پیمایشی و مبتنی بر معادلات ساختاری است که به صورت میدانی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان رشته تربیت‌بدنی (مقطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) دانشگاه‌های استان گلستان در سال ۱۳۹۸ بود. با توجه به نامشخص بودن تعداد دقیق دانشجویان حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر تعیین شد. برای انتخاب آزمودنی‌های پژوهش از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد. جهت گردآوری داده‌های پژوهش از

1. Oksa, Saari, Kaakinen & Oksanen
2. Ranginwala & Towbin

پرسش‌نامه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی بارکر و همکاران^۱ (۲۰۱۳) و عوامل انگیزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی گونزالس سانامد و همکاران (۲۰۱۷) استفاده شد. پرسش‌نامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی دارای ۸ گویه می‌باشد که بر اساس مقیاس ۵ ارزشی لیکرت سنجیده می‌شود. بارکر و همکاران (۲۰۱۳) پایایی این پرسش‌نامه را ۰/۹۱ گزارش نموده‌اند. پرسش‌نامه عوامل انگیزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز دارای ۲۷ گویه و شش مولفه انگیزه وقت‌گذرانی (۳ گویه)، انگیزه تفریح و سرگرمی (۷ گویه)، انگیزه تعاملات اجتماعی (۳ گویه)، انگیزه اشتراک‌گذاری دانش (۳ گویه)، انگیزه استفاده‌های آموزشی (۴ گویه) و انگیزه یادگیری (۷ گویه) می‌باشد. گونزالس سانامد و همکاران (۲۰۱۷) پایایی این پرسش‌نامه را ۰/۸۷ گزارش نموده‌اند. در راستای تعیین روایی محتوایی پرسش‌نامه‌های پژوهش، از نظرات ۸ نفر از اساتید مدیریت ورزشی استفاده شد و سپس جهت تعیین پایایی پرسش‌نامه‌ها، مطالعه‌ای مقدماتی (با تکمیل نمودن پرسش‌نامه‌ها توسط ۴۰ نفر از دانشجویان تربیت‌بدنی) انجام گرفت و ضریب پایایی این پرسش‌نامه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عوامل انگیزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۱ به دست آمد، که حاکی از ثبات ابزار اندازه‌گیری بود. همچنین در بخش دیگری از پرسش‌نامه، اطلاعات جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها از قبیل سن، جنسیت، پرکاربردترین شبکه اجتماعی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در شبانه روز توسط آزمودنی‌ها جمع‌آوری گردید. پس از تعیین روایی و پایایی ابزار اندازه‌گیری، با هماهنگی با صورت گرفته با دانشگاه‌های استان گلستان پرسش‌نامه‌ها در بین نمونه پژوهش توزیع و جمع‌آوری گردید. در این پژوهش، از آمار توصیفی به منظور سازمان دادن، خلاصه کردن و توصیف داده‌ها شامل فراوانی‌ها، میانگین‌ها و انحراف استاندارد استفاده شده است. برای آزمون مدل تحقیق، از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. این روش، مدلی آماری برای بررسی روابط خطی بین متغیرهای تحقیق و گویه‌های پرسش‌نامه است. به عبارت دیگر، مدل‌یابی معادلات ساختاری روش آماری قدرت‌مندی است که مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری را با یک آزمون آماری هم‌زمان ترکیب می‌کند. بدین منظور، نرم افزارهای اس‌پی‌اس‌اس نسخه ۱۹ و اسمارت‌پی‌ال‌اس نسخه ۳ مورد استفاده قرار گرفت.

نتایج

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه پژوهش

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
سن	زیر ۲۰ سال	۲۴/۵
	۲۰ تا ۲۵ سال	۵۳/۴
	۲۶ تا ۳۰ سال	۱۲/۸
	۳۱ سال و بالاتر	۹/۴
جنسیت	آقا	۴۸/۴
	خانم	۵۱/۶
	سروش	۳/۶
پرمکاربردترین شبکه اجتماعی	بله	۱
	تلگرام	۶۷/۲
	واتس‌آپ	۰/۵
	اینستاگرام	۲۶/۸
	سایر شبکه‌ها	۰/۸
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در شبانه روز	کم‌تر از ۱ ساعت	۱۰/۹
	۱ تا ۲ ساعت	۳۵/۴
	۳ تا ۴ ساعت	۴۲/۴
	۵ ساعت و بیشتر	۱۱/۲

در بخش توصیفی، نتایج نشان داد که بیشتر آزمودنی‌ها در دامنه سنی ۲۰ تا ۲۵ سال قرار دارند (۵۳/۴ درصد). همچنین بیشتر آزمودنی‌های پژوهش (۵۱/۶ درصد) خانم بودند. پرکاربردترین شبکه اجتماعی از دیدگاه آزمودنی‌ها به ترتیب تلگرام (۶۷/۲ درصد)، اینستاگرام (۲۶/۸ درصد) و سروش (۳/۶ درصد) می‌باشند. در نهایت، در بخش توصیفی نتایج نشان داد که بیشتر آزمودنی‌ها (۴۲/۴ درصد) بین ۳ تا ۴ ساعت در شبانه روز از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

جدول ۲- توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۳/۶۱	۰/۷۳
عوامل انگیزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۳/۵۱	۰/۶۸
انگیزه وقت‌گذارانی	۳/۵۳	۰/۸۹
انگیزه تفریح و سرگرمی	۳/۶۱	۰/۷۷
انگیزه تعاملات اجتماعی	۳/۷۱	۰/۷۵
انگیزه اشتراک گذاری دانش	۳/۵۰	۰/۷۸
انگیزه استفاده‌های آموزشی	۳/۳۳	۰/۸۰
انگیزه یادگیری	۳/۶۰	۰/۷۹

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود میانگین دو متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی و عوامل انگیزشی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی به ترتیب ۳/۶۱ و ۳/۵۱ می‌باشد. ملاک‌های سه‌گانه فورنل و لارکر^۱ برای بررسی ثبات درونی یا پایایی سازه‌ها مدنظر قرار گرفت. بررسی بار عاملی متغیرهای مشاهده شده به عنوان اولین ملاک بررسی، نشان داد که میزان بار عاملی و مقادیر t به دست آمده

1. Fornell & Larcker

برای متغیرهای مشاهده شده در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است (شکل ۲). دومین ملاک بررسی پایایی سازه‌ها، ضریب دیلون- گلدشتاین یا پایایی ترکیبی (شاخص سازگاری درونی مدل اندازه‌گیری) سازه‌ها می‌باشد که باید بیشتر از ۰/۷ باشد. مقادیر به دست آمده برای این شاخص نیز حاکی از پایایی قابل قبول سازه‌ها بود (جدول ۳). میانگین واریانس استخراج شده سومین ملاک جهت بررسی ثبات درونی سازه‌ها می‌باشد که در جدول ۳ ارائه شده است. مقادیر بالاتر از ۰/۵ برای این ملاک قابل قبول می‌باشد (سیدعباس‌زاده، امانی ساری‌بگلو، خضری آذر و پاشوی، ۱۳۹۲). با توجه به نتایج جدول ۳ سازه‌ها و نشان‌گرهای آن‌ها از پایایی قابل قبولی برای استفاده در تحقیق برخوردار هستند.

جدول ۳- شاخص‌های بررسی پایایی سازه‌های پژوهش

متغیر	میانگین واریانس استخراج شده	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	گویه‌ها
				استفاده از شبکه‌های اجتماعی بخشی از فعالیت‌های روزانه من است.
				زمانی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده نمی‌کنم احساس می‌کنم چیزی را گم کرده‌ام.
				به هنگام استفاده از شبکه‌های اجتماعی احساس خوبی دارم.
				نظرات کسانی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند من را به استفاده از این شبکه‌ها علاقمند می‌کند.
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۵۶	۰/۹۱	۰/۸۹	بودن با کسانی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند من را به ادامه استفاده از این شبکه‌ها ترغیب می‌کند.
				شنیدن گفته‌های دیگران در خصوص شبکه‌های اجتماعی تمایل من را برای استفاده از این شبکه‌ها را افزایش می‌دهد.
				ارتباط با کسانی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند من را به استفاده از این شبکه‌ها علاقمند می‌کند.
				به هنگام استفاده از شبکه‌های اجتماعی احساس می‌کنم که بخشی از جامعه هستم.
				استفاده از شبکه‌های اجتماعی کمک می‌کند تا وقت خودم را بگذارم.
انگیزه وقت‌گذرانی	۰/۷۰	۰/۸۷	۰/۷۸	من کار بهتری از استفاده از شبکه‌های اجتماعی ندارم.
				استفاده از شبکه‌های اجتماعی موجب آرامش من می‌شود.

مطالعه عوامل انگیزشی مؤثر بر استفاده از شبکه- های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی

من از شبکه‌های اجتماعی برای ارتباط با دوستان قدیمی خودم استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای ارتباط با دوستان فعلی خودم استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای تبادل نظرات و عقاید خود با دوستانم استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای ارسال پیام به دیگران استفاده می‌کنم.	۰/۸۶	۰/۸۹	۰/۵۴	انگیزه تفریح و سرگرمی
من از شبکه‌های اجتماعی برای اشتراک گذاری موسیقی با دیگران استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای خواندن اخبار استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای دیدن تصاویر و اشتراک آن‌ها با دیگران استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای آگاه کردن دیگران از نیازهای اجتماعی خودم استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای ارتباط با افرادی که ویژگی‌هایی مانند خودم دارند استفاده می‌کنم.	۰/۷۸	۰/۸۷	۰/۶۹	انگیزه تعاملات اجتماعی
من از شبکه‌های اجتماعی برای آشنایی با افراد جدید استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی برای اشتراک گذاشتن دانش با دیگران استفاده می‌کنم.				
من از شبکه‌های اجتماعی به منظور کسب دانش جدید استفاده می‌کنم.	۰/۸۲	۰/۸۹	۰/۷۳	انگیزه اشتراک گذاری دانش
احساس می‌کنم که شبکه‌های اجتماعی ابزار مناسبی برای اشتراک گذاشتن دانش با دیگران است.				
من از طریق شبکه‌های اجتماعی منابع درسی را با همکلاسی‌های خودم به اشتراک می‌گذارم.				
من از طریق شبکه‌های اجتماعی منابع درسی را با دانشجویان سایر دانشگاه‌ها به اشتراک می‌گذارم.	۰/۸۱	۰/۸۸	۰/۶۴	انگیزه استفاده‌های آموزشی
همکلاسی‌های من با ایجاد یک گروه تکالیف درسی را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند.				
من از طریق شبکه‌های اجتماعی به همکلاسی‌های خودم کمک می‌کنم.				
من اغلب چیزی را در شبکه‌های اجتماعی یاد می‌گیرم که به آن نیاز دارم.				
شبکه‌های اجتماعی چیزی را که نیاز دارم بدانم به خوبی به من منتقل می‌کنند.	۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۶۲	انگیزه یادگیری
شبکه‌های اجتماعی به من کمک می‌کنند تا دریابم که چه چیزی را من باید بدانم.				
زمانی که به صورت اتفاقی چیز جدیدی را در شبکه‌های اجتماعی یاد می‌گیرم، لذت می‌برم.				

من اغلب چیزهایی جالبی را در شبکه‌های اجتماعی یاد می‌گیرم.

من اغلب چیزهای جدیدی را در شبکه‌های اجتماعی یاد می‌گیرم که به دنبال آن‌ها نبودم.

به هنگام استفاده از شبکه‌های اجتماعی، اطلاعات جدیدی را به دست می‌آورم که به دنبال

آن‌ها نبودم.

برای این که یک سازه از روایی تشخیصی یا واگرایی قابل قبولی برخوردار باشد، جذر میانگین واریانس استخراج شده یک سازه باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد برای این که یک سازه از روایی تشخیصی یا واگرایی قابل قبولی برخوردار باشد، جذر میانگین واریانس استخراج شده یک سازه باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد (سیدعباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲). با توجه به نتایج جدول ۴ می‌توان چنین بیان کرد که سازه‌های مورد بررسی در تحقیق حاضر از روایی تشخیصی خوبی برخوردار می‌باشند. همچنین در مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش پی‌ال‌اس برای بررسی کیفیت یا برازش مدل اندازه‌گیری یا به عبارتی ابزارهای اندازه‌گیری، شاخص بررسی اعتبار اشتراک^۱ در نظر گرفته می‌شود. برای بررسی این شاخص، مجموع مجذروات مشاهدات برای هر بلوک متغیر مکنون (SSO) و مجموع مجذور خطاهای پیش‌بینی برای هر بلوک متغیر مکنون (SSE) در نظر گرفته می‌شود. مقادیر مثبت این شاخص نشان دهنده‌ی کیفیت مناسب ابزارهای اندازه‌گیری می‌باشد. با توجه به نتایج جداول ۴ و ۵ می‌توان چنین بیان کرد که ابزارهای مورد استفاده در تحقیق از کیفیت مناسبی برخوردار می‌باشند.

---

1. Construct Cross Validated Communality

جدول ۴- نتایج بررسی روایی تشخیصی سازه‌های پژوهش

سازه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱ استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۷۵*						
۲ انگیزه وقت‌گذارانی	۰/۸۱	۰/۸۴*					
۳ انگیزه تفریح و سرگرمی	۰/۷۲	۰/۶۹	۰/۷۳*				
۴ انگیزه تعاملات اجتماعی	۰/۵۸	۰/۶۷	۰/۷۶	۰/۸۳*			
۵ انگیزه اشتراک گذاری دانش	۰/۶۶	۰/۶۱	۰/۷۱	۰/۵۴	۰/۸۵*		
۶ انگیزه استفاده‌های آموزشی	۰/۶۸	۰/۶۳	۰/۶۹	۰/۵۹	۰/۷۵	۰/۸۰*	
۷ انگیزه یادگیری	۰/۶۵	۰/۶۲	۰/۶۹	۰/۶۱	۰/۷۲	۰/۷۷	۰/۷۹*

* جذر میانگین واریانس استخراج شده

جدول ۵- نتایج بررسی شاخص اعتبار اشتراک سازه‌های پژوهش

آماره سازه	SSO	SSE	1-SSE/SSO
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۳۰۷۲	۱۷۸۶/۰۱	۰/۴۲
انگیزه وقت‌گذارانی	۱۱۵۲	۷۱۳/۸۹	۰/۳۸
انگیزه تفریح و سرگرمی	۲۶۸۸	۱۶۴۸/۶۶	۰/۳۹
انگیزه تعاملات اجتماعی	۱۱۵۲	۷۳۳/۳۱	۰/۳۶
انگیزه اشتراک گذاری دانش	۱۱۵۲	۶۵۲/۴۳	۰/۴۳
انگیزه استفاده‌های آموزشی	۱۵۳۶	۹۲۷/۹۷	۰/۴۰
انگیزه یادگیری	۲۶۸۸	۱۳۷۵/۶۹	۰/۴۹

* مجموع مجذورات مشاهدات برای متغیر مکنون (SSO)

* مجموع مجذورات خطاهای پیش بینی برای متغیر مکنون (SSE)

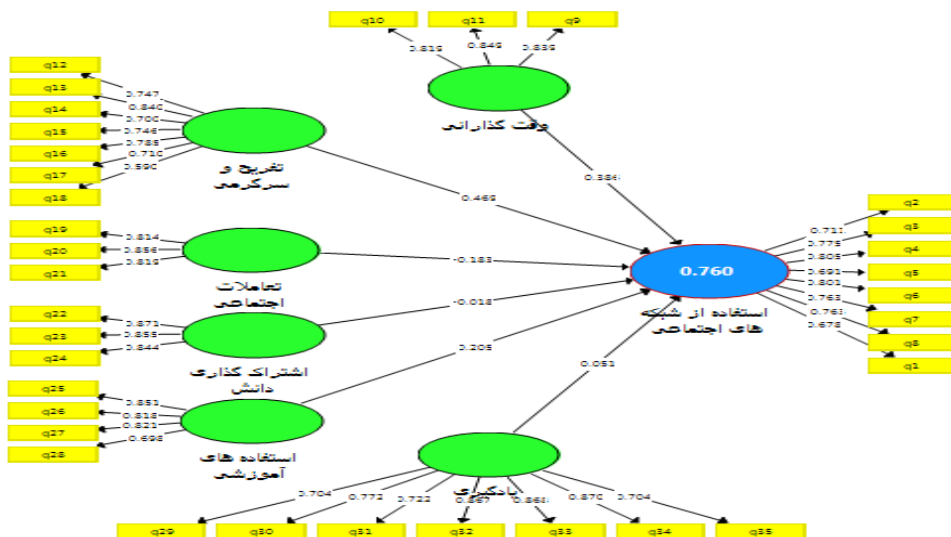
* شاخص بررسی اعتبار اشتراک (1-SSE/SSO)

نتایج پژوهش نشان داد که چهار عامل انگیزشی وقت‌گذرانی ($t=7/19, \beta=0/38$)، تفریح و سرگرمی ($t=5/35, \beta=0/46$)، تعاملات اجتماعی ($t=3/64, \beta=0/18$) و استفاده‌های آموزشی ($t=3/59, \beta=0/20$) بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی اثری مثبت و معنی‌دار دارند. بخش دیگری از نتایج نشان داد که اثر انگیزه اشتراک‌گذاری دانش ($t=0/30, \beta=0/01$) و انگیزه یادگیری ($t=1/07, \beta=0/05$) بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی معنی‌دار نمی‌باشند (جدول ۶ و شکل‌های ۱ و ۲).

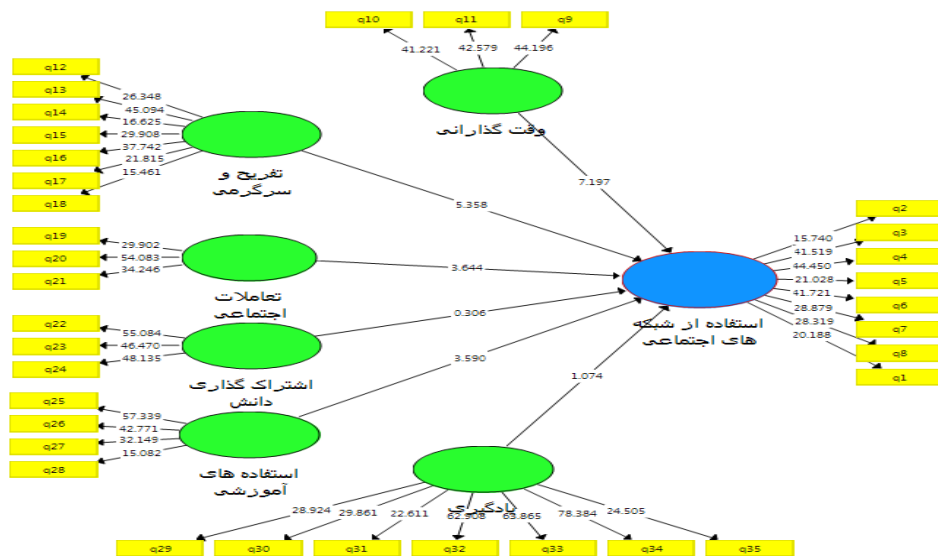
جدول ۶- اثر متغیرهای پیش بین بر متغیر ملاک پژوهش

فرضیه‌ها	مقدار t	مقدار β	نتیجه فرضیه محقق
اثر انگیزه وقت‌گذرانی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۷/۱۹	۰/۳۸	پذیرش فرضیه
اثر انگیزه تفریح و سرگرمی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۵/۳۵	۰/۴۶	پذیرش فرضیه
اثر انگیزه تعاملات اجتماعی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۳/۶۴	۰/۱۸	پذیرش فرضیه
اثر انگیزه اشتراک‌گذاری دانش بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۳۰	۰/۰۱	رد فرضیه
اثر انگیزه استفاده‌های آموزشی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۳/۵۹	۰/۲۰	پذیرش فرضیه
اثر انگیزه یادگیری بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۱/۰۷	۰/۰۵	رد فرضیه

$$-1/96 \leq t \text{ value} \leq +1/96$$

شکل ۱- مدل آزمون شده تحقیق در حالت تخمین استاندارد

شکل ۲- مدل آزمون شده تحقیق در حالت اعداد معنی داری

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، مطالعه عوامل انگیزشی موثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی بود. نتایج تحقیق نشان داد که عامل انگیزشی وقت‌گذرانی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی اثری مثبت و معنی‌دار دارد. این نتیجه با نتایج تحقیقات گونزالس سانامد و همکاران (۲۰۱۷)، ال‌یافی و همکاران (۲۰۱۸)، اسیدو و بادو (۲۰۱۸) و آگور و باشاک (۲۰۱۸) همخوانی دارد. امروزه استفاده از انواع شبکه‌های اجتماعی در بین دانشجویان در حال افزایش می‌باشد. استفاده از این شبکه‌ها به زمان خاصی محدود نمی‌شود و دانشجویان در زمان‌های مختلف چه در محیط‌های آموزشی و چه خارج از آن از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. نداشتن برنامه‌ریزی مناسب و صحیح در استفاده از این شبکه‌ها توسط دانشجویان موجب شده است که بیشتر این افراد بخشی از زمان زندگی خود را بدون داشتن هدف، به استفاده از این شبکه‌ها اختصاص دهند. اسیدو و بادو (۲۰۱۸) در این خصوص بیان می‌کنند که جنبه وقت‌گذرانی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی غالباً زمانی مشهود است که افراد در ابتدای کار استفاده از این شبکه‌ها هستند و یا اینکه دانش و آگاهی لازم جهت استفاده مفید از این شبکه‌ها را ندارند. از سوی دیگر، وابستگی بیش از حد یا اعتیاد به این شبکه‌ها موجب می‌شود تا افراد از هر فرصتی استفاده نموده و خود را با این شبکه‌ها مشغول نمایند. گافنی و دری (۲۰۱۲) معتقد هستند که وقت‌گذرانی در شبکه‌های اجتماعی توسط افراد به یک عادت و رفتار برای آن‌ها تبدیل شده است که آن‌ها را از دنیای واقعی دور نموده و وارد دنیای مجازی می‌نماید. وقت‌گذرانی در شبکه‌های اجتماعی موجب می‌شود تا افراد بخشی از سایر زمان‌های زندگی خود مانند مطالعه، تحصیل، کار، ورزش و تفریح را به این شبکه‌ها اختصاص دهند که این امر می‌تواند بر سایر جنبه‌های زندگی اثری منفی داشته باشد. در همین رابطه، ال‌یافی و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود دریافتند که بین استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. همچنین افزایش در تعداد شبکه‌های اجتماعی مورد استفاده توسط دانشجویان می‌تواند مدت زمان وقت‌گذرانی و میزان درگیر شدن این افراد را در این شبکه‌ها را افزایش دهد. جستجو، دیدن پیام‌های دیگران و ارسال پیام در شبکه‌های اجتماعی مختلف نیازمند زمان بیشتری می‌باشد که این امر می‌تواند پیامدهای منفی بسیاری برای دانشجویان مانند بی‌توجهی به تحصیل، کاهش زمان مطالعه و افت عملکرد تحصیلی را به همراه داشته باشد.

یافته‌های پژوهش نشان داد که اثر عامل انگیزشی تفریح و سرگرمی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی مثبت و معنی‌دار می‌باشد. این یافته با یافته‌های تحقیقات کیا و نوری مرادآبادی (۱۳۹۱)، نظری و همکاران (۱۳۹۶)، کومار (۲۰۱۳)، ال‌یافی و همکاران (۲۰۱۸)، اسیدو و بادو (۲۰۱۸) و آگور و باشاک (۲۰۱۸) همخوانی دارد. یکی از مهم‌ترین دلایل افزایش استفاده

از شبکه‌های اجتماعی در چند سال اخیر، جنبه تفریح و سرگرمی آن‌ها بوده است. امروزه نیازهای تفریحی و سرگرمی افراد مختلف جامعه از جمله دانشجویان به شدت تغییر کرده است. پیشرفت فناوری‌های مختلف از جمله رسانه‌های اجتماعی موجب شده است تا نیازهای تفریح و سرگرمی افراد از حالت فیزیکی خارج شده و بیشتر جنبه مجازی به خود بگیرد. دلایل مختلفی مانند تنوع در برنامه‌های تفریحی و سرگرمی مجازی، دسترسی آسان و ارزان بودن آن‌ها و عدم فشار و یا آسیب فیزیکی و بدنی موجب استقبال گسترده جوانان، نوجوانان و حتی بزرگسالان از تفریحات مجازی شده است. کومار (۲۰۱۳) در این خصوص بیان می‌کند که امروزه انجام بازی‌های مجازی در شبکه‌های اجتماعی به دلایل مختلف از جمله رقابتی بودن و بازی کردن بازیکنان به صورت هم‌زمان با یکدیگر به یکی از رایج‌ترین و محبوب‌ترین فعالیت‌های دانشجویان در فضای مجازی تبدیل شده است. همچنین شبکه‌های اجتماعی موجب تغییر در شیوه گذراندن اوقات فراغت دانشجویان شده است. تحقیقات انجام شده در این خصوص نشان می‌دهد که استفاده گسترده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان، شیوه گذراندن اوقات فراغت آنان را از حالت فعال به شیوه غیرفعال تغییر داده است (آگور و باشاک، ۲۰۱۸). امروزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزاری برای تفریح و سرگرمی، باعث شده است که بسیاری از بازی‌های بومی و سنتی به دست فراموشی سپرده شود که این امر می‌تواند تبعات فرهنگی، اجتماعی و جسمانی نیز به همراه داشته باشد که مهم‌ترین آن کم‌حرکی و بی‌حرکی در بین اقشار مختلف جامعه می‌باشد. از سوی دیگر، تفریحات و سرگرمی‌های مجازی که ادامه دهنده بازی‌های رایانه‌ای هستند گاهاً بیش از حد افراد را مجذوب و شیفته خود می‌کنند که این امر می‌تواند ضمن دور کردن افراد از مزایای واقعی تفریح و سرگرمی مانند لذت، نشاط، آرامش و تقویت آمادگی جسمانی پیامدهای روانی منفی مانند اعتیاد به فضای مجازی، بی‌حوصلگی و پرخاشگری را به همراه داشته باشد.

نتایج پژوهش نشان داد که عامل تعاملات اجتماعی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی اثری مثبت و معنی‌دار دارد. این نتیجه با نتایج تحقیقات معینی‌کیا و همکاران (۱۳۹۴)، نظری و همکاران (۱۳۹۶)، بدری و همکاران (۲۰۱۷) و آگور و باشاک (۲۰۱۸) همخوانی دارد. در عصر حاضر، استفاده گسترده از ابزارهای نوین ارتباطی مانند شبکه‌های اجتماعی تمامی جوانب زندگی انسان‌ها از جمله تعاملات و ارتباطات اجتماعی آنان را تحت تأثیر قرار داده است. استفاده از شبکه‌های اجتماعی سرعت، نوع، کیفیت و شکل تعاملات اجتماعی را دچار تغییر کرده است که این امر پیامدهای مثبت و منفی بسیاری را به همراه دارد. همچنین عدم وابستگی به زمان و مکان و سهولت

استفاده از شبکه‌های اجتماعی موجب گرایش بیشتر افراد جامعه از جمله دانشجویان به تغییر تعاملات اجتماعی خود از شیوه سنتی به شیوه مجازی شده است. ارتباط با دوستان قدیم، یافتن دوستان جدید، ارتباط با اعضای خانواده و فامیل و ارتباط با همکلاسی‌ها و اساتید بخشی از کارکردهای اجتماعی شبکه‌های اجتماعی برای دانشجویان می‌باشد. منشأ این ارتباطات حس تعلق و وابستگی دانشجویان به یک گروه و عضو آن‌ها تلقی شدن می‌باشد. تعاملات اجتماعی با افراد گوناگون در شبکه‌های اجتماعی و قرار گرفتن در معرض اندیشه‌ها، تفکرات و گرایش‌های مختلف موجب می‌شود تا دانشجویان بر ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای رفتاری دیگران اثر بگذارند و همچنین از ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای رفتاری دیگران آنان تأثیر بپذیرند. این امر می‌تواند به عنوان یک فرصت در نظر گرفته شود؛ چرا که شکل‌گیری صحیح و مناسب ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای رفتاری دانشجویان در تعاملات اجتماعی صورت گرفته از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به کامل شدن شخصیت و هویت این افراد منجر گردد. آپیا (۲۰۱۶) معتقد است که شناسایی نیازهای ارتباطی و انگیزش دانشجویان برای برقراری تعاملات با دیگران در فضای مجازی و آگاه کردن آنان از مزایا و معایب این تعاملات می‌تواند نقش مهمی در موفقیت و اثربخشی این تعاملات ایفا نماید. از سوی دیگر، تعاملات اجتماعی دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند پیامدهای منفی بسیاری را برای آنان به همراه داشته باشد. در این خصوص، ییبینگ (۲۰۱۷) بیان می‌کند که دانشجویان اغلب تلاش می‌کنند تا با همکلاسی‌ها و یا افرادی در ارتباط باشند که دارای تشابهات اخلاقی و رفتاری نزدیکی با یکدیگر هستند که این امر موجب می‌شود که تعاملات اجتماعی این افراد در شبکه‌های اجتماعی بر خلاف تعاملات سنتی صرفاً به گروه‌های خاصی محدود گردد و این افراد از تعامل با سایر گروه‌ها مانند اعضای خانواده در چنین فضایی اجتناب نمایند.

بخش دیگری از یافته‌های پژوهش نشان داد که اثر عامل انگیزشی استفاده‌های آموزشی بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی مثبت و معنی‌دار می‌باشد. این نتیجه با نتایج تحقیقات معینی‌کیا و همکاران (۱۳۹۴)، کومار (۲۰۱۳)، ال‌یافی و همکاران (۲۰۱۸)، اسیدو و بادو (۲۰۱۸) و گورایا و همکاران (۲۰۱۸) همخوانی دارد. تغییر در نیازهای آموزشی دانشجویان در چند سال اخیر موجب شده است تا برنامه‌ریزان و متولیان امر آموزش در کشورهای مختلف شیوه‌ها و ابزارهای جدید آموزشی را مورد استفاده قرار دهند. در این راستا، استفاده از شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک ابزار آموزشی توانمند در محیط‌های آموزشی در چند سال اخیر مورد توجه قرار گرفته است.

کومار (۲۰۱۳) در این خصوص بیان می‌کند که برخی از اهداف استفاده از شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های آموزشی شامل تسهیل فرایند آموزش برای دانشجویان و اساتید، استفاده از کتب و جزوات الکترونیکی به جای نسخه‌های چاپی آن‌ها، تنوع در فرایند آموزش، ترغیب دانشجویان و اساتید به یادگیری تیمی، افزایش درگیر کردن دانشجویان در مباحث آموزشی و در نهایت بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌باشد. نکته بسیار مهم در استفاده از شبکه‌های اجتماعی در سیستم‌های آموزشی به خصوص در دانشگاه‌ها تعیین کردن اهداف آموزشی بر مبنای استفاده از این شبکه‌ها می‌باشد. بدری و همکاران (۲۰۱۷) معتقد هستند که به هنگام استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای دستیابی به اهداف آموزشی در محیط‌های آموزشی پنج عامل کاربردی بودن، استفاده آسان، اثرات اجتماعی، تسهیل شرایط آموزشی و هویت اجتماعی باید مورد توجه قرار گیرد. از سوی دیگر، برای استفاده مناسب از این شبکه‌ها در محیط‌های دانشگاهی بایستی اقداماتی صورت گیرد تا اثربخشی فرایند آموزش افزایش یابد. یکی از مهم‌ترین این اقدامات پس از تعیین اهداف آموزشی بر اساس استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تعیین نوع دقیق شبکه اجتماعی مورد استفاده در محیط‌های دانشگاهی و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای استفاده از این شبکه‌ها می‌باشد. امروزه تعداد شبکه‌های اجتماعی به شدت در حال افزایش می‌باشد و هر یک از این شبکه‌ها دارای ویژگی‌های خاصی هستند که آن‌ها را از سایر شبکه‌ها جدا می‌سازد. پیش از استفاده از این شبکه‌ها، متولیان امر آموزش در محیط‌های دانشگاهی باید بر اساس اهداف خود و ویژگی‌ها و قابلیت‌های این شبکه‌ها همچون در دسترس بودن، استفاده آسان و امنیت بهترین آن‌ها را انتخاب نموده و شرایط استفاده از آن‌ها را در دانشگاه‌ها فراهم سازند. گام بعدی، آموزش دانشجویان و اساتید برای استفاده مناسب از این شبکه‌ها برای استفاده‌های آموزشی می‌باشد. کارپینسکی و همکاران (۲۰۱۳) در این خصوص بیان می‌کنند که عدم آگاهی دانشجویان از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی و نبودن برنامه‌های آموزشی برای چگونگی استفاده از این شبکه‌ها موجب شده است تا دو عامل وقت‌گذارانی و تفریح و سرگرمی عمده فعالیت غالب در استفاده از این شبکه‌ها توسط برخی دانشجویان باشد.

اثر عامل انگیزشی اشتراک‌گذاری دانش بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی معنی‌دار نمی‌باشد. این نتیجه با نتایج تحقیقات کیا و نوری مرادآبادی (۱۳۹۱)، کومار (۲۰۱۳)، گونزالس سانامد و همکاران (۲۰۱۷)، ال‌یافی و همکاران (۲۰۱۸) و گورایا و همکاران (۲۰۱۸) همخوانی ندارد. دلیل این عدم همخوانی را شاید بتوان چنین بیان کرد که در سایر کشورها استفاده از شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های آموزشی از جمله مدارس و دانشگاه‌ها از قدمت بیشتری

نسبت به کشور ما برخوردار است و وجود قوانین مشخص در استفاده از این شبکه‌ها در محیط‌های آموزشی کشورهای دیگر موجب شده است که کاربردهای آموزشی مانند اشتراک‌گذاری دانش بر جنبه‌هایی مانند تفریح و سرگرمی غالب باشد. یکی از مهم‌ترین کارکردهای شبکه‌های اجتماعی ایجاد بستر مناسب برای اشتراک‌گذاری یا تسهیم دانش می‌باشد. ویژگی خاص شبکه‌های اجتماعی تغییر تدریجی مفهوم دانش و تسهیل فرایند تسهیم دانش در محیط‌های آموزشی است. در شیوه‌های سنتی تسهیم دانش، فرایند تسهیم اغلب از طریق حضور دانشجویان در کلاس درس و تماس‌های رودررو اساتید و دانشجویان و فرایند پرسش و پاسخ بین آنان صورت می‌گیرد و تا زمانی که کلاسی برگزار نشود تبادل دانشی انجام نخواهد شد؛ اما شبکه‌های اجتماعی برگزاری جلسات آموزشی را به حداقل کاهش داده‌اند و فرایند تسهیم دانش بدون نیاز به جلسات رودررو انجام می‌شود که این عمل می‌تواند موجب ارتقاء کار گروهی و مشارکتی بین دانشجویان و اساتید در فضای مجازی گردد. همچنین این شبکه‌ها کانال‌های ارتباطی جدیدی را بین دانشجویان و اساتید و حتی کارکنان دانشگاه ایجاد می‌کنند که این امر می‌تواند محدودیت‌های ارتباطات سنتی مانند زمان، فاصله مکانی و هزینه‌ها را به حداقل کاهش دهد. از سوی دیگر، به کارگیری شبکه‌های اجتماعی موجب تغییر در شیوه مبادله دانش در محیط‌های آموزشی شده است. در شیوه‌های سنتی، تبادل اطلاعات و دانش بین اساتید و دانشجویان از طریق گفتگوی مستقیم صورت می‌گیرد اما شبکه‌های اجتماعی با ایجاد شکل‌های مختلف پیام مانند متن‌ها، تصاویر و فیلم‌ها موجب افزایش کیفیت دانش و بهبود اثربخشی فرایند تبادل دانش بین اساتید و دانشجویان شده‌اند. دانش ایجاد شده در فضای مجازی به اشکال گوناگون می‌تواند در محیط‌های آموزشی به آسانی بین اساتید و دانشجویان و همچنین بین دانشجویان دست به دست شده و بدون محدودیت در اختیار تمامی آن‌ها قرار گیرد که این امر می‌تواند میزان عدالت آموزشی را نیز افزایش دهد. همچنین، نیازهای دانشی دانشجویان در طول تحصیل دائماً در حال تغییر می‌باشد و این شبکه‌ها با دسترسی به منابع اطلاعاتی گسترده موجب تسهیل در ارضاء نیازهای دانشی آنان می‌گردند.

در نهایت نتایج تحقیق نشان داد که عامل انگیزشی یادگیری بر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی اثر معنی‌داری ندارد. این نتیجه با نتایج تحقیقات گونزالس سانامد و همکاران (۲۰۱۷) و آگور و باشاک (۲۰۱۸) همخوانی ندارد. دلیل این عدم همخوانی را شاید بتوان چنین بیان کرد که در سایر کشورها قوانین و فرهنگ استفاده از شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های آموزشی به منظور یادگیری دانشجویان متناسب با میزان استفاده از این شبکه‌ها توسعه یافته است و

حال آن‌که چنین قوانین و فرهنگی شاید در کشور ما کم‌تر شکل گرفته و توسعه یافته است. رشد چشم‌گیر شبکه‌های اجتماعی موجب شده است تا امروزه بسیاری از این شبکه‌ها فراتر از مباحثی همچون تفریح و سرگرمی کاربرد داشته باشند. یکی از مهم‌ترین کاربردهای این شبکه‌ها استفاده از آن‌ها در محیط‌های آموزشی می‌باشد. استفاده از ابزارهای جدید یادگیری همچون شبکه‌های اجتماعی در کنار سایر شیوه‌های یادگیری ایده‌ای بود که ابتدا در سازمان‌های آموزشی همچون مدارس و دانشگاه‌ها مطرح گردید که از نمونه‌های موفق آن می‌توان به کشور امارات با دسترسی ۹۱/۷ درصد از دانش‌آموزان به اینترنت و استفاده گسترده از شبکه‌های اجتماعی مانند توئیتر برای یادگیری دانش‌آموزان در سال ۲۰۱۷ اشاره کرد. استفاده موفقیت‌آمیز شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های آموزشی موجب شده است تا شبکه‌های خاص و ویژه‌ای نظیر ادمودو^۱ و نینگ^۲ برای کاربردهای آموزشی طراحی گردند که مهم‌ترین ویژگی آن‌ها شناسایی دقیق نیازهای آموزشی آموزش‌گیرندگان، تسهیل فرایند آموزش، ایجاد تنوع در فرایند آموزش، ایجاد جذابیت بیشتر در فرایند یادگیری و تأکید بیشتر بر یادگیری جمعی است. استفاده از چنین شبکه‌هایی موجب تغییر در شیوه‌های سنتی یادگیری شده است که این تغییر بر سه عامل آموزش‌گیرنده، آموزش‌دهنده و فرایند تدریس اثرگذار بوده است. در همین راستا، استفاده از این شبکه‌ها درگیری بیشتر دانشجویان در فرایند آموزش را به همراه دارد که این امر می‌تواند در محیط‌های آموزشی و حتی خارج از آن رخ دهد. دانشجویان در این شیوه از یادگیری می‌آموزند که چگونه باید نیازهای آموزشی خود را تعیین نموده و چگونه به محتواها و مطالب مورد نیاز خود دست یابند. از سوی دیگر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک ابزار آموزشی موجب افزایش بحث‌ها و همکاری‌های گروهی و در نهایت یادگیری تیمی می‌شود. یادگیری تیمی به این شیوه موجب افزایش عمق یادگیری، به یادسپاری مطالب برای زمان طولانی‌تر، افزایش یادگیری از طریق همکلاسی‌ها، بهبود فرایندهای حل مسئله، بهبود مهارت تفکر خلاق، افزایش نوآوری و در نهایت موفقیت تحصیلی دانشجویان می‌شود. همچنین استفاده از این شبکه‌ها در فرایند آموزش می‌تواند شیوه‌های ارزیابی میزان یادگیری آموزش‌گیرندگان را تسهیل نماید. در این حالت میزان یادگیری دانشجویان می‌تواند توسط خود فرد، همکلاسی‌ها و استاد مورد ارزیابی قرار گیرد و یادگیرنده بازخوردی سریع‌تر و با کیفیت‌تر در خصوص عملکرد خود به دست آورده و نقاط ضعف خود را برطرف نماید.

1. Edmodo
2. Ning

در نهایت، از نتایج این پژوهش می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که مهم‌ترین عوامل انگیزشی موثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین دانشجویان تربیت‌بدنی استان گلستان عوامل انگیزشی منفی همچون وقت‌گذرانی، تفریح و سرگرمی و تعاملات اجتماعی هستند و عوامل انگیزشی مثبت مانند اشتراک‌گذاری دانش و یادگیری که می‌توانند نقش مهمی در موفقیت تحصیلی ایفا نمایند اثری معنی‌داری بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی از دیدگاه دانشجویان تربیت‌بدنی ندارند. از سوی دیگر، با توجه به افزایش کاربردهای آموزشی شبکه‌های اجتماعی در محیط‌های دانشگاهی، کاهش استفاده از این شبکه‌ها در موارد غیر آموزشی امری ضروری به نظر می‌رسد، لذا با توجه به نتایج پژوهش؛ وضع قوانین معین و مشخص در خصوص استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانشگاه‌ها به منظور استفاده‌های آموزشی، آگاه کردن دانشجویان از پیامدهای منفی استفاده از شبکه‌های اجتماعی (همچون اعتیاد به فضای مجازی، از دست دادن زمان، بی‌حوصلگی، پرخاشگری و کاهش تعاملات رو در رو با سایر دانشجویان)، محدودیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کلاس‌های درسی، طراحی برنامه‌های استراتژیک برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در فرایند یادگیری، برگزاری دوره‌های آموزشی برای آشنا کردن دانشجویان با انواع شبکه‌های اجتماعی و کاربردهای آن‌ها، آموزش دانشجویان در راستای استفاده مناسب از شبکه‌های اجتماعی در مباحث آموزشی مانند جستجوی مطالب مفید درسی، ارتقاء فرهنگ استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانشگاه‌ها و نظارت بیشتر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان در محیط‌های آموزشی پیشنهاد می‌گردد.

بدون تردید انجام هر پژوهشی با محدودیت‌هایی همراه است و پژوهش حاضر نیز از این امر مستثنی نبوده است. پژوهش حاضر بر روی دانشجویان تربیت‌بدنی استان گلستان انجام شده است و نمی‌توان نتایج آن را به دانشجویان تربیت‌بدنی سایر استان‌ها تعمیم داد. از سوی دیگر، در این پژوهش تنها برخی از عوامل انگیزشی موثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان تربیت‌بدنی مورد بررسی قرار گرفت و پیشنهاد می‌شود تا در پژوهشی کیفی سایر عوامل انگیزشی موثر بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی و پیامدهای آن در دانشجویان تربیت‌بدنی به شکلی جامع مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- امامی‌ریزی، ک. (۱۳۹۵). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۹(۳)، ۲۱۳-۲۰۶.
- پاک‌سرشت، ص؛ خلیلی ثابت، م؛ واحدی، م.ع و منفرد، آ. (۱۳۹۵). مقایسه دانش و نگرش دانشجویان آموزش مجازی با دانشجویان غیر مجازی در مورد آموزش الکترونیکی. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۸(۴)، ۶۹-۶۱.
- پورحسین، ز؛ عبدوی، ف؛ جوانی، و و پاشایی، س. (۱۳۹۹). تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تبلیغات دهان به دهان به واسطه وفاداری و دلبستگی به برند در لیگ برتر فوتبال ایران. مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی، ۷(۳)، ۹۰-۸۱.
- خلیلی، ل. (۱۳۹۴). استفاده دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی. تعامل انسان و اطلاعات، ۲(۱)، ۷۳-۶۰.
- رضوانی، ا و عجم، ع.ا. (۱۳۹۵). رابطه‌ی میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با پیشرفت تحصیلی و اعتماد در روابط بین فردی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۹(۲۴)، ۴۳-۳۳.
- سیدعباس‌زاده، م.م؛ امانی ساری‌بگلو، ج؛ خضری آذر، ه و پاشوی، ق. (۱۳۹۲). مقدمه‌ای بر مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش PLS و کاربرد آن در علوم رفتاری. انتشارات دانشگاه ارومیه، چاپ اول، ص ۱۶۰.
- صبوری خسروشاهی، ح و آذرگون، ن. (۱۳۹۲). فضای مجازی و هویت جهانی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی). مطالعات رسانه‌ای، ۸(۲۱)، ۲۰-۱.
- صلواتیان، س و دولت‌خواه، م. (۱۳۹۶). تأثیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایلی بر هویت فرهنگی دانشجویان. مطالعات میان رشته‌ای در رسانه و فرهنگ، ۷(۱)، ۶۶-۴۹.
- کیا، ع.ا و نوری مرادآبادی، ی. (۱۳۹۱). عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به شبکه اجتماعی فیس‌بوک (بررسی تطبیقی دانشجویان ایران و آمریکا). مطالعات فرهنگ-ارتباطات، ۱۳(۱۷)، ۲۱۲-۱۸۱.

معینی‌کیا، م؛ زاهد بلبلان، ع؛ آریانی، ا. و خالق خواه، ع. (۱۳۹۴). بررسی اهداف و انگیزه های دانشجویان از کاربست شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی، شهیدبهبشتی و محقق اردبیلی). رسانه، (۴)۱۰۱، ۱۰۵-۱۳۱.

نظری، ه؛ طاهری، ز؛ بختیار، ک و حسین‌آبادی، ر. (۱۳۹۶). بررسی شیوه زندگی متأثر از فضای مجازی و تأثیر آن بر سلامت روان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال ۱۳۹۴). فصل‌نامه علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان، (۴)۱۹، ۸۸-۷۶.

Alhabash, S., & Mengyan, M. (2017). A tale of four platforms: motivations and uses of Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat among college students? *Social Media and Society*, 3(1), 1-13.

Al-Menayes, J.J. (2015). Motivations for Using Social Media: An Exploratory Factor Analysis. *International Journal of Psychological Studies*, 7(1), 43-50.

Al-Yafi, K., El-Masri, M., & Tsai, R. (2018). The effects of using social network sites on academic performance: The case of Qatar. *Journal of Enterprise Information Management*, 31(3), 446-462.

Appiah, M.K. (2016). Influence of WhatsApp on study habit of university students in Ghana. *International Journal of Research in Education and Social Sciences*, 6(3), 280-292.

Asiedu, N.K., & Badu, E.E. (2018). Motivating issues affecting students' use of social media sites in Ghanaian tertiary institutions. *Library Hi Tech*, 36(1), 167-179.

Badri, M., Al Nuaimi, A., Guang, Y., & Al Rashedi, A. (2017). School performance, social networking effects, and learning of school children: Evidence of reciprocal relationships in Abu Dhabi. *Telematics and Informatics*, 34, 1433-1444.

Chang, C.T., Tu, C.S., & Hajiyev, J. (2019). Integrating academic type of social media activity with perceived academic performance: A role of task-related and non-task-related compulsive Internet use. *Computers & Education*, 139, 157-172.

- Choi, G., & Chung, H. (2013). Applying the technology acceptance model to social networking sites (SNS): Impact of subjective norm and social capital on the acceptance of SNS. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 29(10), 619-628.
- Ezumah, A.B. (2013). College students' use of social media: Site preferences, uses and gratifications theory revisited. *International Journal of Business and Social Science*, 4(5), 27-34.
- Gafni, R., & Deri, M., (2012). Costs and benefits of Facebook for undergraduate students. *Interdisciplinary Journal of Information, Knowledge, and Management*, 7, 45-61.
- Giunchiglia, F., Zeni, M., Gobbi, E., Bignotti, E., & Bison, I. (2018). Mobile social media usage and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 82, 177–185.
- González Sanmamed, M., Muñoz Carril, P.C., & De Sotomayor, I.D.A. (2017). Factors which motivate the use of social networks by students. *Psicothema*, 29(2), 204-210.
- Guraya, S.Y., Almaramhy, H., Al-Qahtani, M.F., Guraya, S.S., Manal, M., & Bilal, B. (2018). Measuring the extent and nature of use of Social Networking Sites in Medical Education (SNSME) by university students: Results of a multi-center study. *Medical Education Online*, 23(1), 1-8.
- Karpinski, A.C., Kirschner, P.A., Ozer, I., Mellott, J.A., & Ochwo, P. (2013). An exploration of social networking site use, multitasking, and academic performance among United States and European university students. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1182-1192.
- Kumar, A. (2013). Use of Social Networking Sites (SNSs): A study of Maharishi Dayanand University, Rohtak, India. Ph.D. Thesis, Nebraska University, Nebraska.
- Lau, W.W. (2017). Effects of social media usage and social media multitasking on the academic performance of university students. *Computers in Human Behavior*, 68, 286–291.

Mojtahedzadeh, R., Mosavi, A., Shirazi, M., & Mohammadi, A. (2017). Educational intelligence explanation factors in cyberspace: A qualitative study. *Strides in Development Steps in Education*, 14(2), 137-145.

Noguti, V., & Waller, D.S. (2020). Motivations to use social media: effects on the perceived informativeness, entertainment, and intrusiveness of paid mobile advertising. *Journal of Marketing Management*, 36(15/16), 1527–1555.

Nouri Moradabadi, Y., Asbaghi, M., & Amrai, K. (2012). What is the motivation student of Iranians for using Facebook? *Social and Behavioral Sciences*, 46, 5192-5195.

Oksa, R., Saari, T., Kaakinen, M., & Oksanen, A. (2021). The Motivations for and Well-Being Implications of Social Media Use at Work among Millennials and Members of Former Generations. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 1-22.

Ranginwala, S., & Towbin, A.J. (2018). Use of social media in radiology education. *Journal of the American College of Radiology*, 15(1), 190–200.

Sharma, S.K., Joshi, A., & Sharma, H. (2016). A multi-analytical approach to predict the Facebook usage in Higher Education. *Computers in Human Behavior*, 55, 340-353.

Stathopoulou, A., Siamagka, N.T., & Christodoulides, G. (2019). A multi stakeholder view of social media as a supporting tool in higher education: An educator-student perspective. *European Management Journal*, 37(4), 421–431.

Uğur, N.G., & Başak, B. (2018). Intrinsic and extrinsic motivations of social media use: College students' perspective. *The Online Journal of Quality in Higher Education*, 5(3), 66-78.

Yiping, M. (2017). The impact of social media use motives on psychological and sociocultural adjustment of international students. University of Rhode Island, Rhode Island.